

В. Д. Занков⁹, аспірант, С. В. Станкевич, канд. с.-г. наук, доцент,
М.М. Лоскот, магістрантка

Державний біотехнологічний університет

ЕНТОМОФАГИ ЛУСКОКРИЛИХ ШКІДНИКІВ ОЛІЙНИХ КАПУСТЯНИХ КУЛЬТУР

Основними шкідниками олійних капустяних культур із ряду Лускокрилих (Lepidoptera) є міль капустяна (*Plutella maculipennis* Curt.), вогнівки: капустяна (*Evergestis forficallis* L.) та стручкова (*E. extimalis* Scop.), комплекс біланів (*Pieris* sp.) та совка капустяна (*Baratra (Mamestra) brassicae* L.).

Нині загалом описано 102 ентомофага капустяної молі. В яйцях паразитує *Trichogramma everesceus* Wetk. (Hymenoptera: Trichogrammatidae), основними паразитами гусениць є *Apanteles plutella* Kurd. і *A. vestalis* Hal. (Hymenoptera: Braconidae); *Horogenes (Angitia) fenestralis* Holmgr., *Diadromus subtilicornis* Qrav., *Diadegma chrysostitos* Qmal. (Hymenoptera: Ichneumonidae); лялечок – *Pteromalus puparum* L. (Hymenoptera: Pteromalidae), *Phryxe reulgaris* Fel. (Diptera: Tachinidae) та ін. Також гусениці й лялечки уражуються грибними й бактеріальними хворобами. В Україні описано понад 30 видів ентомофагів, які контролюють чисельність капустяної молі. Основними паразитами гусениць є їдці, серед яких переважає *Notobia fenestralis* Holmgr. Їдці заселяють до 89,1 % популяції шкідника. У Харківській області виявлено 6 паразитів молі. Найбільше значення мали їдці родини Ichneumonidae, серед яких домінував *Horogenes (Angitia) fenestralis* Holmgr.

На гусеницях капустяної та стручкової вогнівок паразитує *Apanteles lioneola* Curt (Hymenoptera: Braconidae).

Чисельність біланів знижують понад 40 видів ентомофагів. На яйцях паразитує *Trichogramma euproctidis* Gir, (Hymenoptera: Trichogrammatidae); на гусеницях їдці: *Apanteles glomeratus* L., *A. rubripes* L. (Hymenoptera: Braconidae); *Hyposoter vulgaris* Ischok, *H. didimator* Thunb. (Hymenoptera: Ichneumonidae); паразитом лялечок є їздець *Pteromalus puparum* L. (Hymenoptera: Pteromalidae).

Ентомофагами капустяної совки (*Baratra (Mamestra) brassicae* L.) є біля 50 видів. Яйця заражає *Trichogramma evanescens* Westw.

⁹ Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент Станкевич С. В.

(Hymenoptera: Trichogrammatidae); на гусеницях паразитують їздці *Therion circumflexum* L., *Netelia testacea* Grav, *Exetastes atrator* L., *E. cinetipes* Rats (Hymenoptera: Ichneumonidae); *Apanteles rubecula* Marsh, *Microphitis tuberculifera* Wesm, *Metcorus rubens* Nees; *Nomolobus annulicornis* Nees, *Rogas ductor* Thumb. (Hymenoptera: Braconidae); *Euplectrus bicolor* Suederus, *Eulophus penniconis* Nees. (Hymenoptera: Eulophidae), мухи-тахіни – *Voria ruralis* Fl, *Siphona cristata* F., *Ernestia consobrina* Mg, (Diptera: Tachinidae).

УДК: 630*4

М. С. Карпович, канд. с.-г. наук

Малинський фаховий коледж, м. Малин

ТЕХНОЛОГІЯ ПРИВАБЛЮВАННЯ В НАСАДЖЕННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ ХИЖИХ МУХ-КТИРІВ

Масове розмноження комах – проблема, яка протягом багатьох десятиліть займає одне з центральних місць в ентомологічних дослідженнях. Серед сотень видів лісових комах шкідливі види становлять кілька десятків. Найнебезпечнішими шкідниками сосни звичайної є хвоєгризучі, а серед них – сосновий шовкопряд [1–3].

Аналіз літературних джерел та власних досліджень дав можливість з'ясувати біологію соснового шовкопряда, встановити причини загибелі діапаузуючих гусениць.

Встановлено, що головними паразитами яєць лускокрилих фітофагів є трихограма та теленомус. Проте неабияка роль належить також природній популяції хижих членистоногих, які екологічно та трофічно пов'язані з діапаузуючими гусеницями соснового шовкопряда. Їх імаго та личинкам властива виражена рухова, пошукова та трофічна активність.

Мухи-ктирі, або волочниці та їх личинки ведуть хижий спосіб життя (рис. 1). Тіло мух покрите густим коротким опушенням. Часом вони сидять, гріючись на сонці, і готові миттю злетіти під час появи небезпеки або за здобиччю. Все у зовнішньому вигляді ктиря свідчить про хижацький спосіб життя: опуклі очі, швидкість реакції. Слина їх містить сильну отруту, від якої комахи вмить гинуть. Ктирі нападають на різних комах, які часто значно більші за розмірами від самого хижака. Надзвичайна ненажерливість цих мух примушує їх полювати безперервно.